

BOSNA I HERCEGOV.A
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 95 1 P 004567 20 Rev
Banjaluka: 20.8.2020. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice V.K. iz N., koju zastupaju punomoćnici Z.P., D.P. i J.R., advokati iz advokatskog društva „P. & P.“, M., protiv tuženih N.O. iz N., i Đ.Z. iz N., koje zastupa punomoćnik B.S., advokat iz P., R. CG, te Mikrokreditne fondacije „S.“ iz S., koju zastupa punomoćnik - zaposlenik N.Š., radi utvrđenja ništavosti mjenice i ugovora o kreditu i isplate, odlučujući o reviziji tužiteljice izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Trebinju broj: 95 1 P 004567 19 Gž 2 od 18.2.2020. godine, na sjednici održanoj 20.8.2020. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Trebinju-Odjeljenje u Nevesinju broj: 95 1 P 004567 19 P 3 od 26.6.2019. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužiteljice kojim traži da se:

u odnosu na tužiteljicu utvrdi ništavnom mjenica serijskog broja RS 420380861, mjenica serijskog broja RS 420526341 i mjenica serijskog broja RS 420754019, da se ništavnim utvrde ugovor o kreditu broj: 97977 od 16.10.2007. godine i ugovor o kreditu broj: 127607 od 25.8.2008. godine, te sve ostale mjenične i druge isprave koje su nezakonito izdate po osnovu navedenih ugovora i mjenica, a glase na ime i prezime tužiteljice (stav 1.),

u odnosu na tužiteljicu utvrdi ništavnom mjenica serijskog broja RS 420526336 i mjenica serijskog broja RS 420380862, te ostale mjenične i druge isprave po osnovu kojih su iste izdate i koje glase na ime i prezime tužiteljice (stav 2.),

obavežu tuženi da tužiteljici na ime izgubljene zarade za period od 26.4.2010. godine do 25.7.2013. godine isplate mjesečne iznose sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom (kako je navedeno u izreci presude), a za period od 25.7.2013. godine pa ubuduće isplate mjesečne iznose po 577,02 KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom koja za svaki mjesečni iznos teče počevši od prvog u slijedećem mjesecu za prethodni mjesec do konačne isplate, sve u roku od 30 dana (stav 3.).

Obavezana je tužiteljica da N.O. (u daljem tekstu: prvotužena) i Đ.Z. (u daljem tekstu: drugotužena) na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 12.187,00 KM, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude (stav 4.).

Presudom Okružnog suda u Trebinju broj: 95 1 P 004567 19 Gž 2 od 18.2.2020. godine, odbijena je žalba tužiteljice i potvrđena prvostepena presuda.

Tužiteljica revizijom pobija drugostepenu odluku zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Prvotužena, drugotužena i tužena Mikrokreditna fondacija „S.“ S. (u daljem tekstu: trećetužena), u odgovoru predlažu da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužiteljice naveden u izreci prvostepene presude.

Presudom Osnovnog suda u Trebinju broj: 95 0 K 009220 10 Kps od 29.12.2010. godine su prvotužena i drugotužena oglašene krivim za krivično djelo „zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja“. Presudom su tužiteljica, trećetužena, N.Š. i S.B. sa imoV.sko pravnim zahtjevom upućeni na parnicu.

Navedenom krivičnom presudom je utvrđeno da je prvotužena u vremenskom periodu od 12.2.2007. godine do 25.8.2008. godine u Nevesinju, radeći kao kreditni službenik u terenskoj kancelariji trećetuženog, u namjeri da drugom pribavi protivpravnu imoV.sku korist, iskoristila službeni položaj i ovlašćenje na način što je postupila suprotno odredbama člana 7., 18., 19. i 24. Pravilnika o kreditnim operacijama, tako što je na osnovu neprovjerenih i netačnih podataka pripremala odluke o odobravanju zahtjeva za kredite, ugovore o kreditima i nalog za isplatu kredita tražiocima kredita, a potom kreditnom odboru trećetuženog predložila da se odobri isplata 20 namjenskih kredita za 16 lica u ukupnom iznosu od 143.400,00 KM, za koje kredite je znala da se neće koristiti u namjenu za koju su odobreni, čime je počinila produženo krivično djelo iz člana 347. stav 4. u vezi sa stavom 3. KZ RS, te joj je izrečena kazna zatvora u trajanju od 5 mjeseci. Tužiteljica u opisu radnji prvotužene nije navedena kao oštećeno lice, ali jesu S.K. i M.P.

Istom presudom je utvrđeno da je drugotužena u vremenskom period od 12.2.2007. godine do 25.8.2008. godine u Nevesinju, u namjeri da sebi pribavi imoV.sko pravnu korist lažnim prikazivanjem činjenica dovela u zabludu više lica, tako što je iskoristila poznanstvo oštećenih navodeći ih da podignu kredit i novac predaju njoj, uvjeravajući ih da se nalazi u teškoj finansijskoj situaciji i da joj je novac potreban za nabavku robe u trgovačkoj radnji, te da će vraćati kredit u njihovo ime, pa je tako navela 14 lica da na osnovu neistinite dokumentacije podignu kredit kod trećetuženog u ukupnom iznosu od 97.500,00 KM koji su bili strogo namjenski, zbog čega je počinila produženo krivično djelo iz člana 239. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ RS, te joj je izrečena kazna zatvora u trajanju od 6 mjeseci. Tužiteljica u opisu radnji drugotužene nije navedena kao oštećeno lice, ali jesu S.K. i M.P..

Cijeneći navedenu presudu u skladu sa članom 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 -u daljem tekstu: ZPP), prvostepeni sud navodi da nije mogao utvrditi kojim je protivpravnim radnjama osuđenih N.O. i Đurđe Zubac nanesena šteta tužiteljici jer se ona u presudi ne pominje kao oštećena. Prvostepeni sud zaključuje da „nije jasno zašto je tužiteljica upućena na parnicu radi ostvarenja imoV.sko-pravnog zahtjeva“.

Iz tog razloga, prvostepeni sud nije prihvatio da krivična presuda čini osnov za odgovornost prvotužene i drugotužene u vezi sa tužbenim zahtjevom.

Na osnovu rješenja opštine Nevesinje, Odjeljenje za privredu i društvene djelatnosti broj: 04-320-16710 od 26.4.2010. godine, prvostepeni sud je utvrdio da je tužiteljici na njen pismeni zahtjev utvrđen trajni prestanak važenja odobrenja za osnivanje trgoV.ske radnje pod nazivom T.R. „V.“ u N. sa 26.4.2010. godine, zbog ekonomskih razloga.

Vještak grafološke struke Alojz Franić je nalazu od 3.11.2015. godine utvrdio da na ugovorima o kreditu broj: 97977 od 16.10.2007. godine i broj: 127607 od 25.8.2008. godine, ne postoje potpisi tužiteljice (što je i logično jer ona nije korisnik tih kredita).

Prvostepeni sud insistira na tome da je tužiteljica tražila dopunu nalaza u smislu izjašnjenja da li je potpisnik spornih mjenica, ali da je od tog zahtjeva odustala zbog čega cijeni „da joj nije bilo u interesu da se tačno utvrdi da li je potpisala sporne mjenice“.

Vještak finansijske struke Neđeljko Škoro je u nalazu od 1.7.2018. godine i dopuni tog nalaza, utvrdio da je 9.6.2009. godine, žiro račun T.R. „V.“ kod „Hypo Alpe Adria bank“ a.d. Banjaluka, broj: 5520060001236519, čiji je vlasnik tužiteljica, blokiran po osnovu mjenica broj: RS 420526336 na iznos od 10.495,75 KM i mjenica serijskog broja RS 420380862 na iznos od 3.041,62 KM (mjenice iz stava 2. izreke), a ne na osnovu mjenica broj: Rs 420526341, RS 420754019 i RS 420380861 (mjenice iz stava 1. izreke), koje su izdate kao pokriće za naplatu kredita koje je trećetuženi odobrio korisniku kredita M.P. (ugovor o kreditu broj: 127607) i korisniku kredita S.K. (ugovor o kreditu broj: 97977).

Na osnovu prijedloga za izvršenje trećetužene koji je zasnovan na mjenicama serijskog broja RS 420380861, RS 420526341 i RS 420754019, Osnovni sud u Trebinju-Odjeljenje u Nevesinju je donio rješenja o izvršenju u kojima je kao sredstvo izvršenja naveden popis, procjena i prodaja pokretnih stvari tužiteljice kao izvršenika.

Ocjena je prvostepenog suda da tužiteljica nije dokazala da je trećetužena na nezakonit način blokirala transakcijski račun T.R. „V.“ i da je odluku da trgovačka radnja trajno prestane raditi donijela zbog blokade transakcijskog računa.

Prvostepeni sud nije prihvatio vjerodostojnim iskaze svjedoka S.K. i M.P. kada navode da tužiteljica nije potpisivala akte vezane za njihove kredite, nalazeći da su te tvrdnje suprotne materijalnim dokazima.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. ZPP, primjenom odredbe člana 7. i 123. ZPP prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužiteljice i potvrđuje prvostepenu presudu.

Prihvatajući nalaz vještaka finansijske struke u dijelu u kom navodi da je račun TR „V.“ blokiran na osnovu mjenica broj: RS 420526336 na iznos od 10.495,75 KM i mjenica serijskog broja RS 420380862 na iznos od 3.041,62 KM, drugostepeni sud neargumentovanim ocjenjuje navode tužiteljice da „ne može odgonetnuti“ kako su prvotužena i drugotužena „pribavile sporne mjenice“, istovremeno cijeneći da nije dokazala navode da su ove tužene protivpravno iskoristile dokumentaciju koju je tužiteljica prethodno dostavila za svoj kredit i da je trećetuženi propustio da izvrši „nadzor i kontrolu“ nad njihovim radom.

Drugostepena odluka je pravilna.

Prema odredbi člana 103. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), ugovor koji je protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima je ništav ako cilj povređenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Tužiteljica je tražila utvrđenje ništavosti ugovora o kreditu broj: 97977 koga su 16.10.2007. godine zaključili trećetužena, kao davalac kredita i S.K., kao korisnik kredita, te ništavost ugovora o kreditu broj: 127607 koga su 25.8.2008. godine zaključili trećetužena, kao davalac kredita i M.P., kao korisnik kredita. Tužiteljica iako nije ugovorna strana u navedenim ugovorima o kreditu ima pravo kao zainteresovano lice, u smislu odredbe člana 109. ZOO, da traži utvrđenje ništavosti ovih ugovora kod činjenice da je mjenični jemac po oba ugovora. Tužiteljica nije dokazala da se ovi ugovori trebaju smatrati ništavim saglasno odredbi člana 103. ZOO.

Tužiteljica je tužbenim zahtjevom tražila utvrđenje ništavosti mjenica serijskog broja RS 420380861, RS 420526341 i RS 420754019, te ništavost mjenica serijskog broja RS 420526336 i RS 420380862.

Mjenicu serijskog broja RS 420380861 je izdala korisnik kredita S.K. na iznos od 3.041,62 KM, dok je mjenicu serijskog broja RS 420526341 izdao korisnik kredita M.P. na iznos od 10.495,75 KM. Na poleđini obe ove mjenice nalaze se podaci tužiteljice kao fizičkog lica (ime i prezime, adresa stanovanja, JMB) i njen potpis.

Prema odredbi člana 111. Zakona o mjenici („Službeni glasnik RS“, broj: 32/01-u daljem tekstu: ZM), vlastita mjenica ima 7 bitnih elemenata i ako nedostaje bilo koji od tih elemenata ona ne vrijedi kao sopstvena mjenica. Bitni elementi propisani članom 111. ZM su: oznaka da je mjenica uneseno u sam slog isprave na jeziku na kome je ona sastavljena, безусловno obećanje da će se određena svota novca platiti, oznaku dospelosti, mjesto gdje se plaćanje treba obaviti, ime onoga kome se ili po čijoj naredbi treba platiti, oznaku dana i mjesta gdje je vlastita mjenica izdata i potpis izdavaoca.

S obzirom da obe navedene mjenice sadrže, pored izričite oznake da se radi o vlasitoj mjenici, i ostale bitne elemente, ne radi se o nevaljanoj mjenici.

Za obe ove mjenice tužiteljica je potpisala mjenične izjave kojim je ovlastila trećetuženog da popuni nedostajuće elemente mjenice koja je u vrijeme izdavanja bila blanko mjenica.

Kao što je ukazano tužiteljica se kod obe ove mjenice potpisala na poleđini na napred opisan način (drugačije nije dokazano), čime je s obzirom na mjesto potpisa, trebalo da se radi o avalu. Kod toga da se potpis nalazi na poleđini mjenice bez korištenja izraza „per aval“, kao jamstvo“, „kao garant“ ili „jamčim za isplatu“ i slično, tako dati potpis se ne smatra avalom već blanko indosamentom. Međutim, prigovore vezano za mjeničnu odgovornost tužiteljica može isticati u eventualnom mjeničnom sporu prema remitentu, ali to navedene mjenice ne čini nevaljanim.

Kada je u pitanju mjenica serijskog broja RS 420754019 njen trasant je D.L., koji je ujedno potpisnik mjeničnog ovlašćenja za njenu popunu kao sredstva obezbjeđenja kredita broj 127607 čiji je korisnik M.P.. Tužiteljica nije potpisnik ove mjenice, niti je potpisala mjenično ovlašćenje za njenu popunu.

Za razliku od mjenica serijskog broja RS 420380861 i RS 420526341 koje na poleđini sadrže potpis tužiteljice kao fizičkog lica, tužiteljica je radi obezbjeđenja istih kredita korisnika S.K. i M.P., ali sada kao vlasnik T.R. „V.“ iz N., izdala vlastite mjenice serijskog broja RS 420526336 na iznos od 10.495,75 KM i RS 420380862 na iznos od 3.041,62 KM, sa potrebnim mjeničnim ovlašćenjem. Ove mjenice su potpisane od strane tužiteljice kao vlasnika trgovačke radnje i ovjerene pečatom te radnje, te sadrže sve bitne elemente mjenice. Tužiteljica nije dokazala da je mjenica ispunjena suprotno mjeničnoj izjavi ili da se na mjenici ne nalazi njen potpis kao vlasnika trgovačke radnje, a njen subjektivni odnos prema mjenici nije od značaja za njenu valjanost. Osnov za izdavanje ove dvije mjenice je zaključen ugovor o jamstvu između trećetužene i T.R. „V.“ iz N vlasništvo tužiteljice.

Na osnovu ove dvije mjenice blokiran je račun T.R. „V.“ u periodu od 9.6.2009. godine do 18.2.2013. godine, te je na temelju mjenice serijskog broja RS 420526336 izvršena naplata ukupnog iznosa od 147,35 KM, dok po mjenici serijskog broja RS 420380862 nije bilo plaćanja. Ove činjenice su utvrđene nalazom vještaka finansijske struke Neđeljka Škore.

Dakle, po ocjeni ovog suda, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužiteljica nije dokazala da postoje zakonski razlozi za utvrđenje ništavosti ugovora o kreditu koje su zaključili S.K. i M.P. sa trećetuženom, niti da su nevaljane (tužiteljica traži ništavost) mjenice iz tužbenog zahtjeva kod utvrđenja da sadrže bitne elemente vlastite mjenice i da tužiteljica nije dokazala da ona kao fizičko lice i kao vlasnik trgovačke radnje nije potpisnik na poleđini mjenice odnosno njihov izdavalac.

Okolnost da su krediti odobreni S.K. i M.P. krivičnim radnjama prvotužene i drugotužene, za čije kredite je tužiteljica bila mjenični obveznik, ne čini samo po sebi ništavim ugovore o kreditu niti mjenice nevaljanim.

Nije osnovana tvrdnja revidenta da je sud trebao samo odlučivati o visini novčanog zahtjeva tužiteljice za naknadu štete iz osnova izgubljene dobiti jer da je pravosnažnom krivičnom presudom tužiteljčin osnov utvrđen s obzirom da je sa svojim imovinsko-pravnim zahtjevom, u odnosu na prvotuženu i drugotuženu, upućena na parnicu. U smislu odredbe člana 12. stav 3. ZPP sud je vezan

za pravosnažnu presudu krivičnog suda kojom se optuženi oglašava krivim u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca.

Tužiteljica je odlukom krivičnog suda sa imovinskopravnim zahtjevom upućena na parnicu pozivom na odredbu člana 108. stav 3. Zakona o krivičnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09 i 92/09 –prečišćeni tekst broj: 100/09) koja propisuje: „U presudi kojom optuženog oglašava krivim sud može oštećenom dosuditi imovinskopravni zahtjev u cjelini ili mu može dosuditi imovinskopravni zahtjev djelimično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje, sud će oštećenog uputiti da imovinskopravni zahtjev u cjelini može da ostvaruje u parničnom postupku“. Dakle, tužiteljica je bila u obavezi da u parnici dokaže osnov svog potraživanja i da postoji odgovornost tuženih za štetu koju potražuje, a to u ovom postupku nije dokazala.

Blokada računa trgovačke radnje tužiteljice nije bila nezakonita jer je trećetuženi imao pravno valjan osnov da podnese zahtjev Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banjaluka kod koje se nalazio račun, a koja banka je u skladu sa pozitivnopravnim propisima izvršila blokadu u vremenskom periodu od 9.6.2009. godine do 18.2.2013. godine. Prema nalazu vještaka u trenutku blokade računa trgovačke radnje tužiteljice (9.6.2009. godine) na računu je bilo 153,47 KM, a prema rješenju Odjeljenja za privredu i društvene djelatnosti opštine Nevesinje broj: 04-320-16710 tužiteljica je odjavila djelatnost još 26.4.2010. godine, i to „iz ekonomskih razloga“. Odjava djelatnosti je izraz volje tužiteljice da prestane sa radom i nakon donošenja rješenja kojim se utvrđuje prestanak djelatnosti, ona po tom osnovu više nije ni mogla da ostvaruje dobit.

Kao što je vještak utvrdio u nalazu, u momentu blokade na računu je bio iznos od 153,47 KM i po obe mjenice je sa računa skinut ukupni iznos od 147,35 KM, što upućuje na logičan zaključak da naplata potraživanja po obe mjenice u ukupnom iznosu od 13.540,37 KM nije bila uzrok odluke tužiteljice da odjavi djelatnost. U periodu od 9.6.2009. godine do 26.4.2010. godine, prema nalazu vještaka, nije bilo priliva sredstava na računu, a tužiteljica ničim ne dokazuje da je zbog blokade onemogućena da dalje obavlja do tada registrovanu djelatnost i stiče dobit od iste. Blokada računa ima samo za posljedicu da će sredstva koja pristignu na račun biti prvenstveno usmjerena na naplatu potraživanja povjerioca, a ne da se djelatnost ne može obavljati.

Prema činjeničnim navodima tužbe odgovornost trećetužene u smislu odredbe člana 172. stav 1. ZOO, postoji jer je propuštanjem radnji kontrole i nadzora omogućila prvotuženoj, kao svom zaposleniku, da počini krivično djelo i tim radnjama nanese tužiteljici materijalnu štetu u vidu izgubljene dobiti koju potražuje u ovoj parnici. Krivičnom presudom jeste utvrđeno da je prvotužena omogućila odobravanje i isplatu kredita trećim licima iako za to nisu ispunjavali uslove, te je tim radnjama povrijedila odredbe člana 7.,18.,19. i 24. Pravilnika o kreditnim operacijama čime je faktički šteta nanesena trećetuženoj jer je kreditni odbor na temelju te dokumentacije odobrio kreditna sredstva licima kojima taj kredit, po redovnom toku stvari, ne bi bio odobren. Odobravanjem tih kredita nije nanesena šteta tužiteljici od strane trećetužene.

Pravilno su sudovi cijenili da se ne može prihvatiti istinitim tvrdnja svjedoka S.K. i M.P. da nisu poznavali tužiteljicu niti da su od nje tražili da „išta potpisuje“ u vezi njihovih kredita kod trećetužene, kod činjenice da materijalni dokazi (ugovor o jemstvu, mjenice, mjenična izjava) upućuju na suprotno. Nije logično da je tužiteljica potpisala ugovore o jemstvu i izdala vlastite

mjenice kao sredstvo obezbjeđenja kredita za navedena lica, a da se pri poduzimanju tih radnji nije upitala šta i za koga potpisuje. S druge strane tužiteljica je odustajući od zahtjeva za dopunu nalaza vještaka grafologa, svojim radnjama propustila mogućnost da dokaže da na spornim mjenicama nije njen potpis, kako na onima na kojima je potpisana kao fizičko lice tako i na onima koje je potpisala kao vlasnik trgovačke radnje.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Tanja Bundalo

Za tačnost opravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podraščić